

Викторія Приймак

СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА ГЕРМАНСКОЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ВСЕРЕДИНЕ 1970-Х – 1980-Х ГГ.

В данной статье исследуются основные направления социального развития восточных федеральных земель в период канцлерства Эриха Хонеккера и показывается, какое социальное наследство получил канцлер Гельмут Коль после объединения Германии, анализируются причины социально-экономического кризиса в ГДР в конце 1980-х гг.

Ключевые слова: Эрих Хонеккер, ГДР, Гельмут Коль, восточные земли, социальная политика.

Viktoriya Pryimak

THE SOCIAL POLITICS OF THE GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC IN THE MID-1970S –1980S.

This article deals with the study of main directions of social development of eastern federal lands during the chancellorship of Erich Honecker, the social inheritance received Chancellor Helmut Kohl after the German unification in 1990 is showed, the causes of social and economic crisis in East Germany in the late 1980s are analyzed.

Key words: Erich Honecker, East Germany, Helmut Kohl, the eastern lands, social policy.

УДК: 94:329.79:316.35(44)«197»

Альона Власова

ЗРОСТАННЯ РОЛІ ЖІНОК У ПОЛІТИЧНОМУ ТА СОЦІАЛЬНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА В 70-Х РР. ХХ СТ.: МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ ТА РОЛЬ ФРАНЦІЇ

Міжнародна взаємодія щодо підвищення ролі жінок в соціально-політичному та економічному житті суспільства у 70-х роках зайняло важливе місце у діяльності жіночих організацій Франції. Участь представниць з Франції на міжнародних конференціях, семінарах сприяло розвитку французького суспільства на основі гендерної рівності. Франція в свою чергу стала однією із країн, що внесла значний внесок у вирішення «жіночого питання» на міжнародному рівні з опорою на власний досвід.

Ключові слова: Франція, соціально-політичний, жіночий рух, конференція, становище жінок.

Франція у другій половині ХХ ст. переживала глибокі зміни в соціально-політичному житті, зумовлені діяльністю соціальних рухів, з яких свій початок взяв потужний жіночий рух. Активізація жіночого руху у французькому суспільстві спричинила соціальну революцію, яка стала поштовхом для оформлення оновленого сучасного суспільства на основі гендерної рівності. Вирішення конфлікту, пов'язаного з протиріччям між статями, стає найбільш актуальним в умовах розвитку і становлення демократичного суспільства. Багатогранність соціального простору, що сформувався вимагає вирішення «жіночого питання».

Історіографія питання представлена у ракурсі гендерних, соціологічних і політологічних досліджень, що в більшості часткове відображають аналіз досвіду вирішення питань прав жінок у різних країнах на основі впровадження принципів гендерної рівності та усунення дискримінації відповідно до декларацій, прийнятих ООН: Л. Корбут [9], С. Поленина [10], Л. Савинова, О. Осколкова [12].

Основним завданням є проаналізувати місце та роль Франції у вирішенні «жіночого питання» на міжнародному рівні.

Можливість розв'язання конфліктів, пов'язаних із «жіночим питанням», пов'язана зі зростанням ролі жінок у соціально-політичному житті. Усунення бар'єру та виокремлення жінок в окрему соціальну групу стало результатом дій, пов'язаних із активізацією жіночого руху на початку 70-х рр. ХХ ст. У рамках діяльності однієї з найбільших жіночих організацій «Міжнародна демократична федерація жінок» (далі – МДФЖ), що поєднала жінок незалежно від расової та національної приналежності, релігійних чи політичних поглядів, французьке жіноцтво виборювало свої права на соціально-політичному просторі. У Франції після виборів 1974 р. формується новий уряд, в якому жінки отримали керівні міністерські посади. На міжнародній арені розпочинається співпраця та проведення ряду сумісних дій із міжнародними та національними організаціями [12, с. 65].

МДФЖ проводило широке залучення жінок до роботи в рамках діяльності федерації, об'єднання жіночих організацій різних країн, групи та жінок, що мали бажання співпрацювати, незалежно від членства в інших організаціях [12, с. 66].

Послідовна лінія МДФЖ на розбудову співробітництва та проведення сумісних масштабних акцій, зустрічей для вирішення «жіночого питання» на міжнаціональному, міжнародному рівні – роблячи акцент на співпрацю в рамках ООН [12, с. 66].

Діяльність ООН на підтримку прав жінок розпочалася з часу проголошення статуту організації, у статті 1 якого визначається основна мета «здійснювати міжнародну співпрацю ... заохочувати та розвивати повагу до прав людини та основні її свободи без урахування раси, статті, мови і релігії». У перший рік існування ООН економічна та соціальна рада заснувала комісію зі становища жінок, в якості головного глобального директивного органу, що займався виключно питаннями гендерної рівності і поліпшення положення жінок [13, с. 7].

Міжнародний жіночий рух, зокрема діяльність МДФЖ, на початку 70-х рр. XX ст. набрала значної потуги, активність жіночих організацій мало вагомий вплив на соціальне-політичне життя в європейських країнах. Наприклад, у Франції жінки входили до урядових структур і отримували можливість впливати на хід і вирішення нагальних проблем в країні. З ініціативи МДФЖ XXII сесія Генеральної Асамблеї ООН проголосила 1975 р. – Міжнародним роком жінок. У Мехіко в тому ж році скликано «Першу всесвітню Конференцію щодо становища жінок» з метою нагадати світовій спільноті про те, що дискримінація відносно жінок залишається невирішеною проблемою у багатьох країнах світу. Упродовж 1976–1985 рр., на вимогу МДФЖ і за підтримки ООН, проголошено «Десятиліттям жінок ООН». Ці події започаткували всесвітній діалог з метою поліпшення становища жінок [12, с. 66–67]. Конференція у Мехіко привернула увагу міжнародного співробітництва з метою розробки цілей, ефективних стратегій і планів дій з поліпшення становища жінок. Для цього учасники Генеральної Асамблеї ООН визначили три ключові завдання, що стали основними напрямками роботи організації у вирішенні «жіночого питання»: повна гендерна рівність і ліквідація дискримінації за статтю; залучення жінок до процесу розвитку та їх повноправна участь в цьому процесі; збільшення вкладу жінок в зміцнення миру в усьому світі. У ході конференції прийнято всесвітній план дій – документ, що зазначав основні напрямки діяльності урядів і світової спільноти на наступні 10 років, згідно з якими, основним стало забезпечення рівного доступу жінок до таких сфер, як освіта, політична діяльність, охорона здоров'я, забезпечення житлом, планування сім'ї [10, с. 4, 57–66]. Новий підхід визначив зміни у ставленні до жінок, оскільки раніше вони сприймалися як пасивні одержувачі підтримки і допомоги, відтепер сформовано ставлення до них, як до повноцінних та рівноправних партнерів нарівні з чоловіками, з рівним доступом до усіх ресурсів і можливостей. Зміна відбулася і у підході до процесу розвитку: від думки, що розвиток служить прогресу жінок – до нового розуміння того, що сам розвиток неможливий без повноправної участі жінок [10, с. 230].

Учасники конференції закликали розробити національні стратегії і визначити цілі, пріоритети для забезпечення рівноправної участі жінок в процесі розвитку. У ході конференції в Мехіко ініційовано створення в системі ООН Міжнародного учбового і науково-дослідного інституту з поліпшення становища жінок і фонду ООН з розвитку в інтересах жінок (далі – ЮНІФЕМ). Одночасно жінками організовано форум неурядових організацій, в ході якого виникли гострі розбіжності, зумовлені тогочасними політичними й економічними реаліями. Представниці з соціалістичного блоку виявили більшу зацікавленість у питаннях миру, тоді, як представниці з країн Заходу, робили акцент на гендерній рівності, інша група була представлена країнами, що розвивалися і вони відділи перевагу проблемам розвитку. Проте, саме форум ініціював процес, який згодом допоміг консолідувати жіночого руху та його цілі, він став міжнаціональним та допоміг відкрити шляхи співпраці з ООН і забезпечити участь жінок в процесі вироблення політики урядів своїх країн та ООН [10, с. 182–212].

Важливою подією було прийняття Генеральною Асамблеєю в грудні 1979 р. конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації відносно жінок, що отримала назву «Жіноча конвенція» або «Білль про права жінок». Конвенція зобов'язувала усі держави, які в ній приймали участь: включити принципи рівноправ'я чоловіків і жінок в Конституції і інші законодавчі акти, сприяти його практичній реалізації; у разі потреби використовувати спеціальні санкції, що забороняють дискримінацію щодо жінок; вживати заходів, щоб змінити чинні закони, звичаї, практику, які є дискримінаційними щодо жінок; забезпечити рівне для чоловіків і жінок право користуватися усіма економічними, соціальними, культурними, цивільними і політичними правами. У статті 1, частині 1 конвенції подається загальне юридичне поняття дискримінації: «Дискримінація щодо жінок означає будь-яку відмінність, виключення або обмеження за ознакою статі, яке спрямоване на послаблення або зводить нанівець визнання ... прав людини і основних свобод в політичній, економічній, соціальній, культурній, громадянській або будь-яких інших сферах» [8, с. 250–251]. У конвенції також

виділяються дві практичні рекомендації зі зміни чинних законів. У першій – йдеться про необхідність ліквідації дискримінації в сфері зайнятості, зокрема, при прийнятті на роботу, забезпеченні рівної плати за працю, а також про заборони «звільнення з роботи на підставі вагітності, відпустки по вагітності або на дискримінацію по звільненню зважаючи на сімейний стан» [8, с. 252–253]. Інша рекомендація сприяла успішному просуванню жінок у політичній сфері і встановлювала відсоток спеціальних квот. У конвенції чітко вказано, що в національному законодавстві цілком допустиме використання особливих заходів і процедур, які сприяють фактичному вирівнюванню статусу чоловіків і жінок. У тому числі – квот для жінок в представницьких або законодавчих органах і структурах виконавчої влади; у списках кандидатів в депутати; у керівних органах партій, рухів [8, с. 254].

У 1980 р. в Копенгагені відбулася «Друга всесвітня конференція щодо становища жінок», основною метою якої був аналіз та оцінка виконання всесвітнього плану дій, визначеного в ході конференції у Мехіко. Також особлива увага надавалася «Жіночій конвенції» 1979 р., це було пов'язано з тим, що в більшості країн виникли суперечки, пов'язані з непорозуміннями у втіленні в дію та фактичному використанні зазначених прав жінками. Для вирішення цієї проблеми учасники конференції виділили три проблемні області, у яких мали бути здійснені спеціальні заходи: рівний доступ до освіти, можливість працевлаштування і належне медичне обслуговування [1, с. 1–4]. Була прийнята програма дій, у якій визначена низка чинників, що визначали невідповідність між юридичними правами і умінням жінок ними користуватися, включаючи: недостатню участь чоловіків у підвищенні ролі жінок в суспільстві; відсутність політичної волі; недостатнє визнання цінності вкладу в розвиток суспільства; недостатній облік особливих потреб жінок при плануванні; недостатнє число жінок на керівних посадах; недостатня кількість послуг, сприяючих участі жінок в житті країн: кооперативи, дитячі садки, установи кредитування; загальний недолік фінансових ресурсів; недостатнє усвідомлення жінками доступних їм можливостей [1, с. 169–171]. Для вирішення цих проблем програма дій закликала, зокрема, до вжиття істотних державних заходів із забезпечення прав жінок на власність і управління майном, а також на розширення прав жінок на спадкоємство, опіку над дітьми і зміну громадянства. Делегати конференції також закликали покінути із гендерними стереотипами в сприйнятті жінок [1, с. 171–180].

Отже, всесвітні конференції об'єднали людей всього світу для досягнення спільної мети, вироблення ефективного плану дій з поліпшення становища жінок в усіх сферах суспільно-політичного життя в усіх країнах. Найбільшу роль відігравали країни, у яких відбулися глибокі зрушення у подоланні дискримінації жінок та усунення протиріч між статями. Франція була однією із країн учасниць конференцій, делегати від якої входили до урядових та жіночих організацій, що приймали активну участь у конференціях, підготовці проблемних питань та планів дій.

Роль Франції у міжнародній взаємодії в питанні участі жінок в вирішенні соціальних і політичних питань в житті країни є доволі значною. Франція була певним прикладом у подоланні гендерної нерівності. Саме Франція однією із перших країн ратифікувала усі законодавчі акти, необхідні для підтвердження вже проробленої роботи жінок в рамках усунення дискримінації та гендерної нерівності в сфері соціально-політичного життя французького суспільства. Саме гострі протиріччя французького суспільства знайшли своє відображення у жіночому русі, що став фундаментом для поширення і консолідації виступів жінок за свої права на міжнародному рівні. У деклараціях і конвенціях, прийнятих Генеральною Асамблеєю ООН, французьке жіноцтво, ставши офіційною делегацією, впровадило принципи гендерної рівності в соціальне і політичне життя, відштовхуючись від власного досвіду. Франція визначилася, що для розбудови демократичного суспільства необхідна повноцінна участь жінок у вирішенні суспільно-політичних питань з метою подолання традиційних протиріч між статтями в усіх сферах життя.

Список використаних джерел

1. Вторая всемирная Конференция по положению женщин DESI/R.71 // Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеи A/CONF.94/1 – Копенгаген. – 1980.
2. Декларация о ликвидации дискриминации в отношении женщины A/6992 // Резолюция 2263 (XXII), принятая Генеральной Ассамблеи [по докладу Третьего комитета 07 ноября 1967]. – С.41–43.
3. Декларация об участии женщин в содействии международному миру и сотрудничеству DPI/827 // Резолюция 37/63, принятая Генеральной Ассамблеей [по докладу Третьего комитета 03 декабря 1982]. – С. 281–283.
4. Д'Эстен Ж. В. Власть и жизнь / Ж. В. д'Эстен. – М.: Междунар. отношения, 1990. – 390 с.
5. Международный семинар по национальному механизму, занимающемуся вопросами ускорения вовлечения женщин в процесс развития и ликвидации дискриминации по признаку пола ST/ESA/Ser.D/7 // Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей – Оттава. – 1974.
6. Моисеев Г. Ч. Валери Жискар д'Эстен: Новый стиль правой политики / Г. Ч. Моисеев // Французский ежегодник: Правые во Франции. – М., 2003. – С. 233.
7. Морозова С. С. Эволюция социального статуса

женщины / С. С. Морозова // Социально-гуманитарные знания. – 2008. – № 2. – С. 185–194. 8. Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин // Резолюция 34/180, принятая Генеральной Ассамблеей [по докладу Третьего комитета 18 декабря 1979]. – С.250–254. 9. Корбут Л. В., Поленина С. В. Конвенции и декларации о правах женщин и детей / Л. В. Корбут, С. В. Поленика. – М., – 1998. – 292 с. 10. Первая всемирная Конференция по положению женщин E/CONF/66/34 // Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей ST/ESA/SER.D/7. – Мехіко, – 4–17 сентября 1974. 11. Поленина С. В. Права женщин в системе прав человека: международный и национальный аспект / С. В. Поленина – М.: Эслан. – 2000. – 256 с. 12. Савинова Л. Женщина в современном мире и идеологическая борьба / Л. Савинова, О. Осколкова. – М., ИНИОН АН СССР, 1981. – 75 с. 13. Статут ООН / Організація Об'єднаних Націй. – Київ: Департамент громадської інформації ООН, 2008. – 67 с.

Альона Власова

УВЕЛИЧЕНИЕ РОЛИ ЖЕНЩИНЫ В ПОЛИТИЧЕСКОЙ И СОЦИАЛЬНОЙ ЖИЗНИ ОБЩЕСТВА В 70-Х ГОДАХ XX СТ.: МЕЖДУНАРОДНОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И РОЛЬ ФРАНЦИИ

Международное взаимодействие относительно увеличения роли женщин в социально-политической и экономической жизни общества в 70-х годах заняло важное место в деятельности женских организаций Франции. Участие представительниц из Франции на международных конференциях, семинарах способствовало развитию французского общества на основе гендерного равенства. Франция в свою очередь стала одной из стран, которая внесла значительный вклад в решение «женского вопроса» на международном уровне на основе собственного опыта.

Ключевые слова: Франция, социально-политический, женское движение, конференция, положение женщин.

Alena Vlasova

THE INCREASING OF THE ROLE OF WOMEN IN POLITICAL AND SOCIAL LIFE IN THE 70'S YEARS OF XX CENTURY .: INTERNATIONAL COOPERATION AND THE ROLE OF FRANCE

The main goal of this article is to analyze the specific of the international cooperation and activity of the women's organizations in France in the way of enhance of the women's role in the socio-political and economic life of the society in the 70's years. This type of activity had a big role in the french womens movement. That can be illustrated by the participation of french representatives at international conferences, seminars, which were dedicated to the development of French society based on gender equality. In this context France became one of the countries that has made a significant contribution to the «women's issues» on the international level, drawing on their own experience.

Key words: France, socio-political, women's movement, the conference, the position of women.